
ФІНАНСИ. ПОДАТКИ. КРЕДИТ

УДК 368.01

А. І. ІГНАТЮК,
професор, доктор економічних наук, декан економічного факультету,

А. С. ШОЛОЙКО,
*доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Васильківська, 90-А, 03022, Київ, Україна*

БЕЗПЕКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ЗАГРОЗИ ТА НАПРЯМИ РЕГУЛЮВАННЯ

Розроблено рекомендації щодо напрямів регулювання безпеки страхового ринку України. Це здійснено на основі узагальнення проявів фінансової глобалізації на страхових ринках світу і виявлених загроз шляхом аналізу операцій злиття і поглинання, інвестицій у фінтех- та іншуртех-стартапи, частки іноземних страховиків на національних страхових ринках, іноземних інвестицій страховиків, операцій перестраховування.

Ключові слова: безпека страхового ринку; операції злиття та поглинання; іншуртех; внутрішні та іноземні інвестиції; перестраховування.

Бібл. 14; рис. 1; табл. 4.

UDC 368.01

ANZHELA IGNATYUK,
Professor, Doctor of Econ. Sci., Dean of the Faculty of Economics,

ANTONINA SHOLOIKO,
*Associate Professor, Cand. of Econ. Sci.,
Associate Professor of the Department of Insurance, Banking and Risk-Management*

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
90-A, Vasylkivska St., Kyiv, 03022, Ukraine*

SECURITY OF UKRAINE'S INSURANCE MARKET UNDER FINANCIAL GLOBALIZATION: THREATS AND DIRECTIONS OF REGULATION

The article is devoted to development of recommendations for the directions of regulation of the security of Ukraine's insurance market. This is done on the basis of the generalization of manifestations of financial globalization in the world insurance markets and the identified threats through analysis of mergers and acquisitions, investments in fintech and insurtech startups, share of foreign insurers in the domestic insurance markets, foreign investments of insurers, and reinsurance operations.

© Ігнатюк Анжела Іванівна (Ignatyuk Anzhela), 2019; e-mail: ignatyuk@ukr.net;

© Шолойко Антоніна Сергіївна (Sholoiko Antonina), 2019; e-mail: sholoiko@ukr.net.

Keywords: security of the insurance market; mergers and acquisitions; insurtech; domestic and foreign investments; reinsurance.

References 14; Figure 1; Tables 4.

Функціонування світових страхових ринків в умовах фінансової глобалізації характеризується їх сильною взаємозв'язаністю через членство національних страхових об'єднань у міжнародних організаціях страховиків, страхових експертів, органів нагляду за страховою діяльністю та наявність міжнародних інституційно-правових засад діяльності. Зазначене сприяє відкритості ринків, вільному руху страхових капіталів, що відображається на безпеці національного страхового ринку.

Оскільки основною метою будь-якого страхового ринку є забезпечення процесу відтворення суспільного виробництва та формування джерела інвестиційних ресурсів для розвитку економіки країни, то в умовах фінансової глобалізації така функція порушується через підвищену уразливість страхових ринків до впливу глобальних кризових явищ і вплив капіталів за рахунок інвестиційної діяльності, міжнародне перестраховування тощо. Це ставить під загрозу безпеку страхового ринку України. А відтак, об'єктивно необхідно вивчити прояви фінансової глобалізації на страхових ринках світу для виявлення загроз безпеці страхового ринку України з метою розробки рекомендацій щодо напрямів його регулювання.

Глобалізацію, зокрема фінансову, та її вплив на економіку досліджували такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як Ф. Аресті, С. Басу і С. Маллік [1], В. Базилевич [2], Н. Гражевська і В. Трохименко [3], Е. Леві-Йіати й Т. Вільямс [4], Л. Примостка та О. Чуб [5], Г. Хауслер [6], І. Хоминич [7], С. Шмуклер [8], та інші.

Вплив фінансової глобалізації на український страховий ринок вивчали О. Залетов і О. Філонюк [9; 10], Л. Нечипорук [11], Р. Пікус [12], Л. Шірінян і А. Шірінян [13] та інші. Зазначені вчені до ознак фінансової глобалізації на страховому ринку відносять: прискорення концентрації капіталу, а також активний процес злиття і поглинання страхових компаній різних країн світу; інтернаціоналізацію та географічний перерозподіл ризиків через міжнародне перестраховування; інтернаціоналізацію фінансових операцій страхових компаній [10, с. 48]; лібералізацію торгівлі страховими послугами та відкритий доступ іноземних страховиків і перестраховиків на національні ринки країн; широкомасштабне зрощення страхового, банківського і позичкового капіталу та утворення внаслідок цього транснаціональних фінансових груп (ТНФГ), що сприяє зрощенню страхових і фінансових послуг, а на цій основі – формуванню альтернативного страхування та перестраховування; концентрацію на ринку страхових посередників, що сприяє створенню міжнародних страхових брокерів [11, с. 91].

Отже, **мета статті** – розробити рекомендації щодо напрямів регулювання безпеки страхового ринку України на основі аналізу проявів фінансової глобалізації на страхових ринках світу і виявлених загроз.

Під безпекою страхового ринку ми розуміємо такий рівень його розвитку, який дає змогу повною мірою задовольнити потреби суспільства у страхових послугах * і сформувати інвестиційні ресурси для розвитку національної економіки. Виходячи з цього, до загроз безпеці страхового ринку в умовах фінансової гло-

* Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MethodichniRekomendatsii>.

балізації ми відносимо поглинання іноземними страховиками національних страхових компаній, вплив інвестиційних ресурсів за кордон, зростання залежності від зовнішнього перестраховування. Оцінювання загроз безпеці страхового ринку здійснювалося на основі порівняння фактичних і нормативних значень індикаторів безпеки страхового ринку, які було визначено в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки *.

Що ж до поняття “фінансова глобалізація”, то є різні теоретичні підходи до визначення її сутності, зокрема, як до глобальних зв’язків через транскордонні фінансові потоки [4], інтеграцію фінансової системи країни з міжнародними фінансовими ринками та інституціями [8], інтеграцію фінансових ринків усіх країн світу в один [1, р. 507]. Таким чином, на нашу думку, йдеться про формування глобального фінансового ринку, який, виходячи з базової дефініції глобального ринку [14, р. 695], можна визначити як ринок, на якому міжнародні фінансові посередники (банки, страхові компанії тощо) продають фінансові послуги по всьому світу.

Перш ніж проаналізувати прояви фінансової глобалізації на страхових ринках світу, слід зазначити, що, на думку Г. Хауслера, глобалізація фінансів відбувається під впливом досягнень інформаційних і комп’ютерних технологій, які полегшили учасникам ринку та органам влади країн збирання та опрацювання необхідної інформації для вимірювання, моніторингу та управління фінансовими ризиками [6]. При цьому необхідно зазначити, що інформатизацію відносять до мегатрендів сучасного економічного розвитку, коли запроваджуються найновіші засоби комунікації, “за допомогою яких людина набуває здатності бути учасником подій, які відбуваються далеко за межами її фактичного фізичного місцезнаходження” [2, с. 6].

На глобалізацію фінансів також впливає лібералізація національних фінансових ринків у поєднанні з швидким покращенням інформаційних технологій і глобалізацією національних економік, що стимулює фінансові інновації та зростання транскордонного руху капіталу. Глобалізація фінансового посередництва частково є відповіддю на попит щодо механізмів проміжних транскордонних потоків і частково реакцією на зменшення бар’єрів у торгівлі фінансовими послугами та лібералізовані правила, які регулюють входження іноземних фінансових установ на внутрішні ринки капіталу [6].

Варто зазначити, що інтеграція страхового ринку України до світового розпочалася через лібералізацію торгівлі страховими послугами і зменшення бар’єрів з моменту набуття членства у 2008 р. у Світовій організації торгівлі (СОТ) шляхом приєднання до багатостороннього пакету угод, зокрема до ГАТС (Генеральної угоди про торгівлю послугами) у сфері торгівлі послугами (включаючи страхові) **. Таке згладжування законодавчих та економічних бар’єрів між національним і міжнародними страховими ринками, що супроводжується створенням глобального страхового ринку, спричиняє загрозу впливу за кордон ресурсів, які акумулюють страховики. Це породжує ризик втрати одного з основних джерел інвестиційних коштів для розвитку національної економіки і, як наслідок, невиконання інвестиційної функції страхування в межах географічних кордонів України. Відповідно, слід звернути більшу увагу на прояви фінансової глобалізації на страхових ринках світу для ідентифікації загроз з метою визначення напрямів регулювання безпеки українського страхового ринку як складової фінансової безпеки держави.

* Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=03WN62B99B>.

** Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі : Закон України від 10.04.2008 р. № 250-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Л. Примостка та О. Чуб зазначають, що на мікрорівні формою інтеграційних процесів прояву фінансової глобалізації є операції злиття і поглинання [5, с. 178]. Так, обсяги відповідних операцій на страхових ринках світу останнім часом зменшилися (табл. 1).

Таблиця 1

Операції злиття і поглинання на страхових ринках світу протягом 2014–2017 рр. *

Показники	Регіони	Роки				Темпи приросту 2017/2014 (%)
		2014	2015	2016	2017	
Вартість угод (%)	Північна та Південна Америка	50	67	49	41	–18,0
	Європа, Близький Схід, Африка	40	15	31	28	–30,0
	Азіатсько-Тихоокеанський	10	18	20	27	170,0
Усього (млрд. дол.)		64	110	46	48	–25,0
Кількість угод (%)	Північна та Південна Америка	52	59	58	67	28,8
	Європа, Близький Схід, Африка	36	30	29	22	–38,9
	Азіатсько-Тихоокеанський	12	11	12	11	–8,3
Усього (од.)		664	561	473	458	–31,0
Кількість угод вартістю понад 1 млрд. дол.		14	24	12	16	14,3

* Складено авторами за: Global insurance M&A themes, 2018. Moving from optimization to transformation. – Р. 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/\\$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf).

Зменшення вартості угод із злиття та поглинання на страхових ринках у 2017 р. (48 млрд. дол.) порівняно з 2014 р. (64 млрд. дол.) пояснюють значним падінням міжрегіональних потоків капіталу через більш жорстке регулювання в Китаї таких зовнішніх угод у поєднанні з посиленою перевіркою на нестандартні придбання *. Очікується, що питома вага угод із злиття та поглинання в Америці зросте через прийняття у 2018 р. Закону про податкову реформу в США (зменшено ставку корпоративного податку з 35 до 21%). Метою такого заходу є зміна оподаткування міжнародних операцій, щоб зробити американські компанії, які й до цього могли використовувати різні національні та міжнародні ринки капіталу для фінансування своєї діяльності і транскордонних злиттів та поглинань, більш конкурентоспроможними в усьому світі ** [6]. На нашу думку, операції із злиття та поглинання провокують виникнення глобальних страхових компаній, що призводить до концентрації капіталу, нерівномірного його розподілу, зменшення конкуренції та, як наслідок, зниження рівня безпеки страхового ринку.

Причиною зменшення кількості угод із злиття та поглинання на страхових ринках світу у 2017 р. (458 од.) порівняно з 2014 р. (664 од.) є перехід від більш традиційних операцій (з оптимізації портфеля) до нових типів операцій злиття і поглинання, тобто до трансформації (із створення нових видів цифрового партнерства в контексті побудови “цифрових екосистем”) ***. Раннім індикатором такої тенденції є придбання фінтех-компанією Yunfeng провідної компанії MassMutual’s із взаємного страхування життя в Гонконгу в серпні 2017 р. вартістю 1,641 млрд. дол. ****.

* Global insurance M&A themes, 2018. Moving from optimization to transformation. – Р. 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/\\$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf).

** 2018 Insurance M&A outlook. The deal landscape continues to evolve. – Р. 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-fsi-ma-insurance-outlook-2018.pdf>.

*** Global insurance M&A themes, 2018. Moving from optimization to transformation. – Р. 4–5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/\\$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf).

**** Там же. – Р. 2.

Слід зазначити, що фінтех (fintech – скорочено від financial technology, тобто фінансові технології) – це поняття, яке описує новий сектор фінансових послуг у XXI ст. Спочатку даний термін застосовувався до зворотного зв'язку споживача і торговельних фінансових установ. З кінця першого десятиліття XXI ст. його значення розширилось і охопило будь-які технологічні інновації у фінансовому секторі, включаючи інновації в галузі фінансової грамотності та освіти, роздрібного банківського обслуговування, інвестицій і навіть таких криптовалют, як біткоїн *. Це підтверджують дані аудиторської компанії КПМГ щодо стрімкого збільшення світових інвестицій у сфері фінтех у першому півріччі 2018 р., які сягнули 57,9 млрд. дол. порівняно з 38,1 млрд. дол. за весь 2017 р. **.

Використання технологічних інновацій у страховому секторі називається іншуртех (insurtech ***) і включає в себе:

- машинне навчання та збільшення даних (наприклад, автоматизовану оцінку претензій в автострахованні);
- дрони та повітряні розвідки (наприклад, візуальні супутникові знімки для оцінки майнової шкоди);
- блокчейн (наприклад, спрощення збирання даних і автоматичних оновлень для полісів страхування);
- телематику та Інтернет речей (наприклад, датчики даних для використання у страхуванні та запобіганні ризикам), щоб одержати нові потоки даних через пристрої з підтримкою Інтернету для встановлення та сплати індивідуального страхового платежу на основі спостережуваної поведінки ****.

Головними перевагами зазначених інновацій і їх запровадження на українському страховому ринку є зменшення витрат на ведення страхової справи та часу, потрібного для продажу страхової послуги і врегулювання збитків, а також більш ефективна оцінка ризиків для страхування, що, у свою чергу, зменшує загрози безпеці кожного окремого страховика і страхового ринку в цілому. При цьому зростають загрози через кіберризик, збиток від яких у 2017 р. становив 400 млрд. дол., що вимагає активізації розвитку кіберстрахування *****.

Отже, якщо раніше до ознак фінансової глобалізації відносили лише “широкомасштабне зрощення страхового, банківського і позичкового капіталу” [11, с. 91], то нині слід додати ще й зрощення з фінтех- та іншуртех-компаніями, про що свідчить кількість страхових компаній, які інвестують у технологічні стартапи (табл. 2).

Отже, страхові компанії найбільше інвестують у самообслуговування, технологічну інфраструктуру та нові моделі дистрибуції страхових послуг. Сукупні інвестиції в іншуртех-стартапи за період з 2012 р. до I кварталу 2017 р. включно становили 9 млрд. дол. *****.

* Insurtech [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.investopedia.com/terms/i/insurtech.asp>.

** Світові інвестиції у галузі фінтех злетіли до рекордних \$57 млрд у першому півріччі 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://home.kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2018/08/svitovi-investytsii-u-galuzi-finteh-zletily-do-rekordnyh-mlrd.html>.

*** Insurtech [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.investopedia.com/terms/i/insurtech.asp>.

**** Global insurance M&A themes, 2018. Moving from optimization to transformation. – P. 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/\\$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018/$File/ey-global-insurance-m-and-a-themes-2018.pdf); Insurtech [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.investopedia.com/terms/i/insurtech.asp>.

***** Ущерб кібератак в 2017 году составил \$400 млрд. Киберстрахование – последний рубеж обороны от вызовов современности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forinsurer.com/news/18/09/25/36256>.

***** 2018 Insurance M&A outlook. The deal landscape continues to evolve. – P. 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-fsi-ma-insurance-outlook-2018.pdf>.

Таблиця 2

Кількість компаній, які інвестували в технологічні стартапи у 2016–2017 рр. *

Технологічні стартапи	Кількість компаній				Усього
	страхові компанії	традиційні венчурні чи приватні	корпоративні	інші	
Сенсори	7	12	13	11	43
Автоматизація традиційної діяльності	4	19	12	4	39
Спрощення/самообслуговування	9	17	6	5	37
Технологічна інфраструктура	11	19	4	1	35
Моделі дистрибуції	10	13	4	4	31
Фінансове планування та управління інвестиціями	6	13	7	5	31
Дані та аналітика	4	8	4	3	19
Андеррайтинг	6	3	1	1	11

* Складено авторами за: 2018 Insurance M&A outlook. The deal landscape continues to evolve. – P. 16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/financial-services/us-fsi-ma-insurance-outlook-2018.pdf>.

Прикладом іншуртех-стартапу в Україні, запущеного у 2015 р., є платформа для продажу електронних страхових полісів – EWA, яка у 2018 р. характеризується такими показниками розвитку:

- підключено більш як 20 страхових компаній;
- пропонується більш як 4000 налаштованих страхових продуктів;
- більш як 70 тис. електронних страхових полісів у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів продається за місяць через EWA *.

Такі показники стрімкого розвитку пояснюються більш низькими аквізиційними витратами страховиків при використанні EWA порівняно з комісійною винагородою страховим агентам.

Одним з наслідків операцій злиття і поглинання на страхових ринках світу є загроза зростання присутності іноземного капіталу на національних страхових ринках. Наприклад, Л. Шірінян та А. Шірінян дослідили ступінь відкритості ринків фінансових послуг України за їх питомою вагою на прикладі банків і страховиків з іноземним капіталом. Вони визначили, що для “України на теперішньому етапі розвитку оптимальним можна вважати ступінь відкритості ринків в інтервалі від 10% до 35%. ... Для випадку, коли даний коефіцієнт перевищує 50%, виникає небезпека втрати національних переваг і монополізації ринку іноземними гравцями” [13].

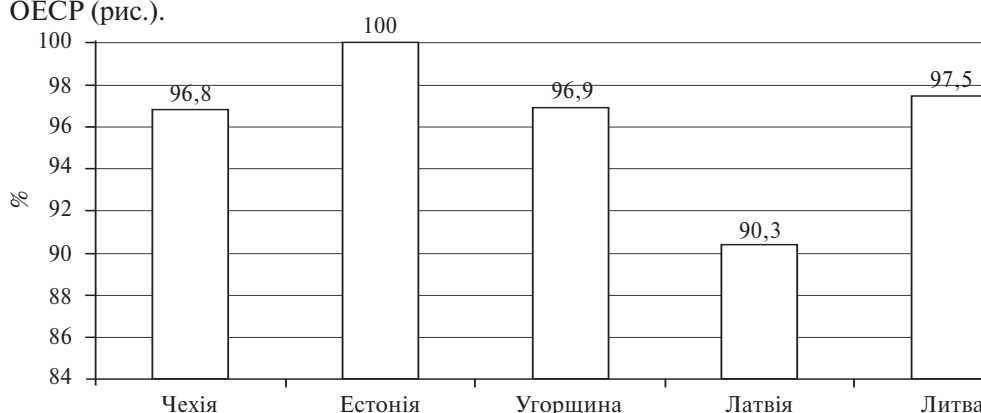
Однак в Україні вже існує така загроза, оскільки ринкова частка страхових компаній з іноземним капіталом на кінець 2017 р. становила 48,5% [9, с. 24]. При цьому не можна повністю погодитися з висновком зазначених авторів, що український страховий ринок є “відкритим, оптимальним, із збереженням національних переваг і водночас експортоорієнтованим” [13], оскільки платежі за надання послуг перестраховальникам-нерезидентам (46,1 млн. грн. перестрахових платежів у 2017 р., що на 15% більше, ніж у 2016 р. **) у сфері перестраховування становлять лише 0,1% від валових страхових платежів. Тоді як питома вага страхових платежів, що належать перестраховикам-нерезидентам, у валових страхових плате-

* Страховые технологии под вашим контролем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ewa.ua>.

** Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>.

жах є в десятки разів більшою (7,8% у 2017 р. * при нормативному значенні – 25%). Отже, останній показник поки що вказує на відсутність загрози безпеці українського страхового ринку у вигляді впливу страхових платежів за кордон через перестраховання. І для підтримки таких показників необхідно підвищити капіталізацію українських страхових компаній шляхом поступового запровадження принципів Solvency II **. Проте в Україні інтеграційні процеси розвиваються здебільшого всередину, ніж назовні, тобто на страховому ринку “процес спрямовано на розширення використання іноземного капіталу, товарів, послуг, технологій та інформації у сфері внутрішнього споживання” [5, с. 176–177] більше, ніж на глобальну експансію страховиків на світовий страховий ринок. На це, крім значного домінування зовнішнього вихідного перестраховання, також вказує той факт, що питома вага іноземного капіталу в статутному капіталі страхових компаній на кінець 2017 р. становила 27,9% (при нормативному значенні – 30%).

У цьому зв'язку, а також з огляду на те, що страхові компанії віднесено до підприємств, які становлять суспільний інтерес ***, з метою постійного моніторингу безпеки українського страхового ринку в умовах фінансової глобалізації регулятору (Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, – Нацкомфінпослуг) доцільно до щоквартальних і щорічних оглядів стану страхового ринку включити розділ “Індикатори безпеки страхового ринку України”, де слід оприлюднювати, зокрема, такі показники, як питома вага страхових платежів, що належать перестраховикам-нерезидентам у валових страхових платежах, питома вага іноземного капіталу в статутному капіталі страхових компаній і ринкова частка іноземних страхових компаній, для своєчасного запобігання монополізації страхового ринку іноземними страховиками, як це вже відбулось у деяких країнах – членах ОЕСР (рис.).

Рис. Ринкова частка іноземних страхових компаній на національних страхових ринках деяких країн ОЕСР у 2016 р.

Складено авторами за: Insurance indicators: Market share of foreign companies in the domestic market [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stats.oecd.org>.

Іншим проявом фінансової глобалізації на страхових ринках світу є вільний рух страхових капіталів шляхом здійснення страховиками іноземних інвестицій. Однак для запобігання загрозі впливу інвестиційних ресурсів за кордон регулятори страхових ринків можуть обмежувати таке інвестування (табл. 3).

* Там же.

** Про затвердження комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року : Постанова правління Національного банку України від 18.06.2015 р. № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>.

*** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Таблиця 3

Внутрішні та іноземні інвестиції страховиків деяких країн ОЕСР у 2016 р. *

Країни	Внутрішні інвестиції		Іноземні інвестиції		Усього інвестицій млн. дол.
	млн. дол.	%	млн. дол.	%	
Австрія	126749	100	0	0	126749
Аргентина	17148	99,73	48	0,28	17195
Бразилія	248383	99,99	21	0,01	248404
Греція	15134	100	0	0	15134
Данія	383726	85,70	64022	14,30	447748
Естонія	289	15,81	1539	84,19	1828
Колумбія	13978	94,62	795	5,38	14773
США	4637612	85,79	768699	14,22	5405584
Угорщина	8587	100	0	0	8587
Чилі	47427	86,56	7364	13,44	54791

* Складено та розраховано авторами за: Destinations of investments by direct insurance or reinsurance companies: Insurance companies' domestic and foreign investments by type of assets [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stats.oecd.org/#>.

Наприклад, страховий ринок Угорщини майже на 97% належить іноземним страховикам, проте регулювання здійснюється таким чином, що на 100% домінують внутрішні інвестиції, а в Естонії – на 100% належить іноземним страховикам, водночас ними здійснюються лише 15,8% інвестицій усередині країни, тоді як решта йде за кордон. Відповідно, враховуючи те, що страховиками акумулюються значні обсяги інвестиційних ресурсів, багато країн встановлюють обмеження для їх інвестиційної діяльності за кордоном (Австрія, Данія, Греція, Аргентина, Бразилія тощо). В Україні також є обмеження щодо інвестицій у цінні папери іноземних емітентів * (табл. 4).

Таблиця 4

Умови віднесення цінних паперів іноземних емітентів до прийнятних активів страховиків в Україні, якими можуть бути представлені страхові резерви *

Види цінних паперів	Умови
Акції іноземних емітентів	Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку прийнято рішення про допуск до обігу на території України таких цінних паперів, які, відповідно до законодавства, пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі та перебувають у біржовому реєстрі, а також за умови, що: а) іноземний емітент акцій провадить свою діяльність не менш як два роки; б) такі цінні папери перебувають в обігу впродовж останніх 12 місяців до дати розрахунку величини активів на організованих фондових ринках та пройшли процедуру лістингу на одній з іноземних фондових бірж згідно з їх переліком (затвердженим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку), на яких мають бути допущені до обігу цінні папери іноземних емітентів, що мають намір отримати допуск до обігу цінних паперів на території України
Облігації іноземних емітентів	Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку прийнято рішення про допуск до обігу на території України таких цінних паперів, які відповідають усім необхідним вимогам, а також за умови, що: а) кредитний рейтинг іноземного емітента облігацій є не нижчим за один з таких, як “А3” – Moody’s Investors Service

* Про затвердження Положення про обов’язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32234.html.

Закінчення таблиці

	(США), "А" – Standard & Poor's (США), "А" – Fitch Ratings (Велика Британія); б) те саме, що і для акцій іноземних емітентів
Цінні папери іноземних держав-емітентів	Відповідають вимогам щодо допуску таких цінних паперів до обігу на території України, а також за умови, що суверенні рейтинги в національній та іноземній валюті за коротко- і довгостроковими зобов'язаннями країни, в якій державою здійснено випуск цінних паперів, є не нижчими за один з таких, як "А3" – Moody's Investors Service (США), "А" – Standard & Poor's (США), "А" – Fitch Ratings (Велика Британія)

* Складено авторами за: Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18/paran7#n7>.

Отже, українським законодавством значно обмежене право страховиків здійснювати іноземні інвестиції, оскільки придбання визначених цінних паперів іноземних емітентів можливе, якщо такі цінні папери допущено до обігу на території України. До того ж встановлено вимоги і до нормативу диверсифікованості активів, коли залучаються прийнятні активи, зокрема "акції, облігації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав – для страховика, що здійснює страхування життя, – не більш як 20% страхових резервів, а для страховика, що здійснює страхування інше, ніж страхування життя, – не більш як 10% страхових резервів" *. Однак проаналізувати фактичні показники щодо зовнішніх інвестицій страховиків неможливо через відсутність відкритих даних, крім прав вимог до перестраховиків-нерезидентів, питома вага яких у 2017 р. не перевищувала 7,7% технічних страхових резервів і резервів із страхування життя **.

Висновки

Отже, аналіз проявів фінансової глобалізації на страхових ринках світу дав змогу виявити такі загрози:

- зростання кіберризиків через запровадження та використання фінансових і страхових технологічних інновацій унаслідок появи тенденції до злиття та поглинання страхових компаній з фіттех- та іншуртех-компаніями;
- втрата страховими ринками статусу національних через розширення меж страхового ринку до глобальних у зв'язку із збільшенням ринкової частки іноземних страхових компаній понад 90% на національних страхових ринках (Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва);
- вплив інвестиційних ресурсів за кордон через переважання іноземних інвестицій страховиків над внутрішніми, що пов'язано з недосконалістю регулювання (Естонія).

Для зміцнення безпеки страхового ринку України в умовах фінансової глобалізації запропоновано такі напрями регулювання:

- встановити вимоги до зовнішніх інвестицій страховиків не тільки в частині цінних паперів іноземних емітентів, але й щодо інших активів, якими можуть бути представлені страхові резерви;
- здійснювати безперервний моніторинг індикаторів безпеки страхового ринку: питомої ваги страхових платежів, що належать перестраховикам-нерезидентам,

* Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18/paran7#n7>.

** Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>.

у валових страхових платежах; питомої ваги іноземного капіталу в статутному капіталі страхових компаній і ринкову частку іноземних страхових компаній;

– для підвищення незалежності від зовнішнього перестраховування слід підвищити капіталізацію українських страховиків на основі впровадження принципів Solvency II для зростання перестраховальної місткості національного страхового ринку і стимулювання експорту перестрахових послуг.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні кількісних параметрів підвищення капіталізації страховиків, необхідної для зміцнення безпеки страхового ринку України, а також у вивченні процесів трансформації інституційно-організаційної структури страхових ринків в умовах фінансової глобалізації.

Список використаної літератури

1. *Arestis Ph., Basu S., Mallick S.* Financial globalization: the need for a single currency and a global central bank // *Journal of Post Keynesian Economics*. – 2005. – Vol. 27 (3). – P. 507–531.
2. *Базилевич В.* Современная экономическая теория: в поисках новой парадигмы // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. – Серія: Економіка. – 2013. – Вип. 146. – С. 5–7.
3. *Гражевська Н.І., Трохименко В.І.* Інституційна зміна світової економіки за умов фінансової глобалізації // *Фінанси України*. – 2013. – № 5. – С. 58–68.
4. *Levy-Yeyati E., Williams T.* Financial globalization in emerging economies: much ado about nothing? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/0603_financial_globalization_yeyati.pdf.
5. *Примостка Л.О., Чуб О.О.* Фінансова глобалізація: сутність, форми прояву, наслідки // *Фінанси, облік і аудит*. – 2011. – № 18. – С. 172–183.
6. *Häusler G.* The globalization of finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2002/03/hausler.htm>.
7. *Хоминич И.П.* Финансовая глобализация // *Банковские услуги*. – 2002. – № 8. – С. 2–13.
8. *Schmukler S.L.* Benefits and risks of financial globalization: challenges for developing countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://siteresources.worldbank.org/DEC/Resources/BenefitsandRisksofFinancialGlobalizationSchmukler.pdf>.
9. *Залетов О.М.* Іноземний капітал на страховому ринку України та його роль // *Страхова справа*. – 2018. – № 2 (70). – С. 24–25.
10. *Филонюк А.Ф., Залетов А.Н.* Страховая индустрия Украины: стратегия развития : моногр. – К. : Международная агенция “Бизон”, 2008. – 448 с.
11. *Нечипорук Л.В.* Убезпечення страхового ринку як вимога фінансової глобалізації / *Вектори розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання : міжнар. наук.-практ. конф.* – Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2014. – С. 90–103.
12. *Пікус Р.В.* Розвиток страхового ринку в умовах глобалізації // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. – Серія: Економіка. – 2011. – Вип. 126. – С. 15–18.
13. *Шірінян Л.В., Шірінян А.С.* Методологія комплексної оцінки відкритості ринків банківських і страхових послуг України // *Економіка України*. – 2017. – № 12. – С. 34–51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economukraine.com.ua/index.php?id=13748&show=news&&newsid=110249>.
14. *Kovtun N., Ignatyuk A.* Multidimensional assessment of globalization at the level of a company (sectors) // *Procedia Economics and Finance*. – 2014. – Vol. 16. – P. 690–702 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114008570>.

References

1. Arestis Ph., Basu S., Mallick S. Financial globalization: the need for a single currency and a global central bank. *Journal of Post Keynesian Economics*, 2005, Vol. 27 (3), pp. 507–531.
2. Bazilevich V. *Sovremennaya ekonomicheskaya teoriya: v poiskakh novoi paradigmy* [Modern economic theory: searching a new paradigm]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ser.: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Ser.: Economics*, 2013, Iss. 146, pp. 5–7 [in Russian].
3. Hrazhevska N.I., Trokhymenko V.I. *Instytutsiina zmina svitovoi ekonomiky za umov finansovoi globalizatsii* [Institutional change of the world economy under financial globalization]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 2013, No. 5, pp. 58–68 [in Ukrainian].
4. Levy-Yeyati E., Williams T. Financial globalization in emerging economies: much ado about nothing?, available at: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/0603_financial_globalization_yeyati.pdf.
5. Prymostka L.O., Chub O.O. *Finansova globalizatsiya: sutnist', formy proyavu, naslidky* [Financial globalization: sense, forms of display, consequences]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, accounting and auditing*, 2011, No. 18, pp. 172–183 [in Ukrainian].
6. Häusler G. The globalization of finance, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2002/03/hausler.html>.
7. Khominich I.P. *Finansovaya globalizatsiya* [Financial globalization]. *Bankovskie uslugi – Banking services*, 2002, No. 8, pp. 2–13 [in Russian].
8. Schmukler S.L. Benefits and risks of financial globalization: challenges for developing countries, available at: <http://siteresources.worldbank.org/DEC/Resources/BenefitsandRisksofFinancialGlobalizationSchmukler.pdf>.
9. Zaletov O.M. *Inozemnyi kapital na strakhovomu rynku Ukrainy ta ioho rol'* [Foreign capital in Ukraine's insurance market and its role]. *Strakhova sprava – Insurance business*, 2018, No. 2, pp. 24–25 [in Ukrainian].
10. Filonyuk A.F., Zaletov A.N. *Strakhovaya Industriya Ukrainy: Strategiya Razvitiya* [Insurance Industry of Ukraine: Development Strategy]. Kiev, “Bizon” international agency, 2008 [in Russian].
11. Nechyporuk L.V. *Ubezpechennya strakhovoho rynku yak vymoha finansovoi globalizatsii* [Ensuring the safety of the insurance market as a requirement of financial globalization]. Proceedings from: *Vektory rozvytku finansovoho potentsialu sub"ektiv hospodaryuvannya. Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Vectors of development of financial potential of business entities. International scientific and practical conference]. Kharkiv, V.N.Karazin Kharkiv National University 2014, pp. 90–103 [in Ukrainian].
12. Pikus R.V. *Rozvytok strakhovoho rynku v umovakh globalizatsii* [Insurance market development in the conditions of globalization]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ser.: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Ser.: Economics*, 2011, Iss. 126, pp. 15–18 [in Ukrainian].
13. Shirinyan L.V., Shirinyan A.S. *Metodolohiya kompleksnoi otsinky vidkrytosti ryнкiv bankivsk'kykh i strakhovykh posluh Ukrainy* [Methodology for a comprehensive assessment of a market openness of the banking and insurance services in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 2017, No. 12, pp. 34–51, available at: <http://www.economukraine.com.ua/index.php?id=13748&show=news&&newsid=110249> [in Ukrainian].
14. Kovtun N., Ignatyuk A. Multidimensional assessment of globalization at the level of a company (sectors). *Procedia Economics and Finance*, 2014, Vol. 16, pp. 690–702, available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114008570>.

*Стаття надійшла до редакції 21 серпня 2018 р.
The article was received by the Editorial staff on August 21, 2018.*